

Проблеми шкільного підручника з англійської мови

У навчально-виховному процесі загальноосвітніх закладів шкільний підручник відіграє важливу роль як основний засіб передачі знань.

Реформа в галузі освіти передбачає модернізацію підручників у плані доступності їх, а також їхнього наповнення (адже вчителі зацікавлені в сучасних навчально-методичних комплексах з фоно- і відеоматеріалами).

Питання, пов'язані із створенням якісного підручника/посібника, активно досліджується як у нас, так і в західноєвропейських країнах. Так, дослідники проблеми шкільного підручника Ф.-М.Жерар і К.Рожер'єр визначили деякі теоретичні аспекти, зокрема, критерії розроблення й оцінювання шкільних підручників, положення про етапи написання, упровадження та оцінювання шкільного підручника, функції вчителя і підручника¹.

Маючи на увазі те, що шкільний підручник повинен не лише сприяти засвоєнню знань, але й підготувати до різних видів діяльності у житті, французькі педагоги підкреслюють основні функції підручника: **надання знань** шляхом ознайомлення учнів з концепціями, формулами, фактами, термінологією; **закріплення знань**, що забезпечується системою вправ і тестів; **оцінювання знань** за допомогою контрольних завдань для самоперевірки; **інтеграція знань**, що полягає в постійному зв'язку між знаннями та вміннями від простого до складного у межах однієї дисципліни (вертикальна інтеграція) та між навичками і вміннями, набутими при вивченні різних дисциплін (горизонтальна інтеграція). Важливими є **довідникові функції** підручника як джерела інформації, а саме – отримання точної інформації особливо там, де доступ до неї утруднений; **функції соціального і культурного виховання**, що сприяють становленню життєвої позиції школяра в умовах соціального й культурного розмаїття. Остання функція стосується знань та вмінь, пов'язаних з поведінкою, взаєминами між людьми, життям у суспільстві, а отже робить внесок у розвиток життєвої позиції учня, дає йому можливість поступово знайти своє місце в суспільстві, сім'ї, в соціальному, національному і культурному оточеннях.

У нашій країні досить тривалий час переважав саме функціональний підхід до оцінювання підручника, в основу якого було покладено інформативну, мотиваційну, змістову, процесуальну, контрольну й оцінну функції. На сьогодні, маючи позитивні зміни, підручник англійської мови розглядається у контексті цілісної системи, спрямованої на задоволення потреб та інтересів школярів.

У зв'язку з появою нових вимог і нової структури навчально-виховного процесу при вивченні іноземних мов в Україні відбулися певні зміни: значна частина навчальних матеріалів з англійської мови була перероблена і вдосконалена, створено низку нових підручників та посібників для загальноосвітніх закладів.

Суспільно-економічні зміни, які відбуваються в нашій країні, зумовлюють перехід до нового типу гуманістично-інноваційної освіти, модернізації освітньої галузі, широко обговорюються нові навчальні програми, що пов'язується з набуттям учнями необхідних знань, умінь, навичок та життєвих компетентностей. Компетентнісно-розвиваючий підхід дає можливість пов'язати процес навчання з потребами часу і суспільства.

Протягом останнього десятиліття опубліковано підручники англійської мови авторів В.М.Плахотника і Т.К.Полонської², О.Карп'юк³, І.Горець і І.Щупак⁴, О.Валігури і Л.Хоменко⁵, А.Несвіт⁶, Л.Биркун⁷. Але, на жаль, їх зміст недостатньо відповідає потребам часу і не спрямований на набуття необхідних життєвих компетентностей: складна форма викладу матеріалу, недостатня кількість граматичних вправ, невідповідність інтересам і потребам учнів. Як результат – низький рівень знань володіння мовою, різке падіння інтересу до її вивчення. Так, підручник авторів І.Ф.Горця і І.Г.Щупака⁸ „Англійська мова” для 1 класу не витримує ніякої критики (відсутні систематичність, послідовність, логічність викладення матеріалу). Він суттєво програв оновленому підручнику „Англійська мова” для загальноосвітніх закладів В.М.Плахотника і Т.К.Полонської для 2-х (перший рік навчання), 3-х, 4-х, 5-х класів, які автори творчо удосконалюють протягом тривалого часу.

¹ Жерар Ф.-М., Рожер'єр К. Як розробляти та оцінювати шкільні підручники. – К.: Вид-во: К.І.С. – 2001. – С. 64-68.

² Плахотник В.М., Полонська Т.К. English: Підручник для 2-го кл. – 2-ге вид., стереотип. – Київ: Ірпін: ВТФ „Перун”, 1998. – 312 с.

³ Карп'юк О.Д. Англійська мова: Підручник для 2 класу загальноосвітніх навч. закладів. – К.: Навчальна книга, 2002. – 144 с.

⁴ Горець І.Ф., Щупак І.Г. Англійська мова: Підручник для 2 класу загальноосвіт. навч. закл. /За ред. Коваленко О.Я. – Запоріжжя: Прем'єр, 2002. – 144 с.

⁵ Валігура О., Хоменко Л. Англійська мова для 2-го класу загальноосвітніх навч. закладів. – Тернопіль: Підручники і посібники. – 2004. – 198 с.

⁶ Несвіт А. Англійська мова: Підручник для 5-го класу загальноосвіт. навч. закл. – К.: Генеза, 2006.

⁷ Биркун Л. Наша англійська. Підручник для 6-го класу загальноосвітніх навчальних закладів (5-й рік навчання). – К.: Освіта. – 2006. – 207 с.

⁸ Горець І.Ф., Щупак І.Г. – Вказ. праця.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Проте як учитель англійської і німецької мов хочу зазначити, що основними проблемами підручників є те, що їх зміст недостатньо спрямований на набуття учнями життєвих компетентностей, низька якість і непослідовність подачі навчального матеріалу, перевантаженість або недовантаженість матеріалом, невідповідність віковим особливостям дітей, зовнішня непривабливість, висока ціна. Процедури конкурсів авторів і підручників та легалізації шкільного підручника в системі держосвіти проводяться без участі належних експертних комісій.

Розглядаючи проблему якості шкільних підручників англійської мови, які відповідали б основним вимогам, як учитель-практик на перше місце я поставила б доступність підручників В.М.Плахотника, що чітко простежується, починаючи з початкової школи. Розроблені плани-конспекти уроків англійської мови за цими підручниками з 5 по 11 класи загальноосвітньої школи авторами О.В.Карпенко¹, Т.А.Лисицькою² задовольняють найвимогливішого вчителя. Розроблені дидактичні матеріали для тематичного оцінювання з англійської мови авторами О.Валігурою і Л.Хоменко (5, 6 класи)³, Ю.Денисовою і О.Коцюк (6 класи), Н.Камінською (7, 8 класи), О.Євчук і І.Доценко (9, 10, 11 класи)⁴ складені відповідно до чинної програми й охоплюють увесь передбачений нею граматичний і лексичний матеріал. Характер запропонованих завдань узгоджується зі специфікою кожного з чотирьох рівнів початкової діяльності учнів: початкового, середнього, достатнього, високого, які виконуються послідовно, рівень за рівнем. Для початкових класів В.М.Плахотником створені робочі зошити з

друкованою основою. Також вдалими, як ми вважаємо, є прописи автора В.Тучиної⁵ і В.Чекаліної⁶. В.М.Плахотник і О.Карп'юк є авторами сценаріїв аудіокасет, начитаних носіями англійської мови, для своїх підручників, які призначені для навчання правильної вимови та сприйняття англійської мови на слух і значно полегшують самостійну домашню роботу учнів.

На початку кожного навчального року на методичних об'єднаннях вчителів іноземних мов зачитується перелік підручників та навчальних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки для використання у загальноосвітніх навчальних закладах з українською мовою навчання, в якому стає очевидним різна пропорційність між рекомендованими основними і додатковими підручниками з вивчення англійської мови. Під час семінарів, дискусій вчителі англійської мови висловлюють думку про те, що використання в загальноосвітніх закладах підручників англійської мови російських авторів з приводить до значно вищих результатів, і такі підручники набагато дешевші, ніж видання іноземних видавництв ("Longman", "Oxford University Press", "Macmillan").

Така ситуація свідчить про існування проблеми обмеженого вибору підручників, яка не дозволяє вчителю вийти за рамки переліку дозволеної до використання літератури.

Прогресивним є курс на створення комплектів шкільних підручників. Проте не всі підручники реалізують зазначені функції. Маємо надію на появу альтернативних вітчизняних підручників англійської мови, які б максимально відповідали вимогам часу.

Л.В.Петько (Васильків)

¹ Карпенко О.В. Англійська мова, 5 клас. Плани-конспекти уроків. – Харків: Веста: Вид-во "Ранок", 2002. – 288 с.

² Лисицька Т.А. Англійська мова, 6 клас. Плани-конспекти уроків. – Харків: Веста: Вид-во "Ранок", 2002. – 224 с.

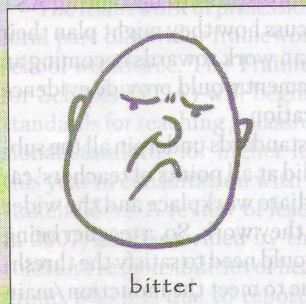
³ Валігура О., Хоменко О.Л. Дидактичні матеріали для тематичного оцінювання з англійської мови. 5 клас. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. – 104 с.

⁴ Євчук О., Доценко І. Дидактичні матеріали для тематичного оцінювання з англійської мови. 10 клас. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. – 80 с.

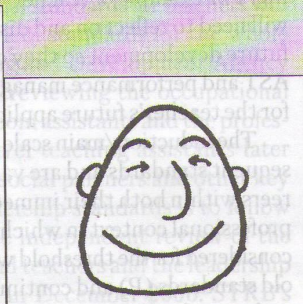
⁵ Тучина Н.В. Англійські прописи. – Харків: Видавничий дім "Школа", 2002. – 65 с.

⁶ Чекаліна В.М. Зошит з англійської мови для 1-го класу. – 2-ге вид. – К.: "КІМО", 2002. – 80 с.

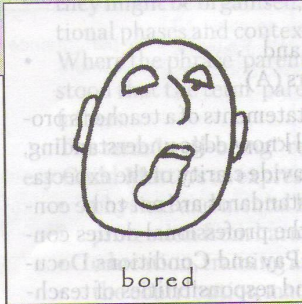
How are You Feeling Today?

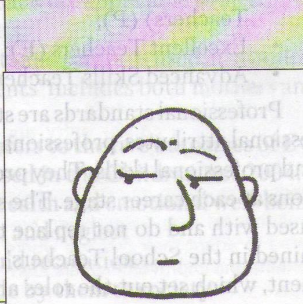
bitter

blissful

bored

cautious